

İzmir’de Psikanaliz Mümkün Mü?

Özge Soysal

Bu soruyu hemen neden olmasın? ya da elbette mümkün şeklinde yanıtlayabiliriz ki bakıldığında mümkün olmaması için -en azından görünür- bir sebep bulunmamakta.

Yine de aceleci davranmayıp, soruyu sormaya devam edelim. Çünkü eğer hafızam beni yanıltmıyorsa yaklaşık on beş sene önce bu şehirden uzak diyarlara göçmemim nedeni tam da burada psikanalizin nadir bireysel uygulamaların dışında ayrı bir disiplin olarak yeşermemiş oluşuydu.

Üniversitelerin psikoloji bölümlerinde psikanalize dair oldukça yüzeysel anlatılar, dahası bu alanla ilgili genel bir merak yoksunluğu, sosyal bilimlerle uğraşmanın hazzını, ciddiyetini ve açtığı ufuk kapılarını deneyimlediğimiz birkaç ders dışında çoğu kez istatistiki verilerin ötesine geçmeyen araştırmalar ve en nihayetinde rehabetine kapıldığımız serzenişlerimiz beni ve daha ötesine meyleden birçok arkadaşımı bu şehirden uzaklaştıran nedenlerdi. Elbette farklı öznel hikayeler ve arayışlarla birlikte.

Yola çıkmak, bilinen yoldan çıkmak, yolculuğa çıkmak, başka olanla karşılaşmak birçokları gibi o zamanlar benim de hayalimdi. Psikanalizse benim için adeta başka olanın bir temsiliydi. Beni yeryüzünün katılığından ve sıkışmışlığından bir nebze de olsa başka bir dünyanın coğrafyasına gönderen, yerleşik anlamların ve genel geçer kabullerin ters-yüz edilmekten çekinilmediği, ucu bucağı olmayan bir alan.

Tıpkı bir dilin içindeki bir başka dille, Fransızcanın çocukluğumdan tanıdık olan seslerinin, kelimelerinin ve müziğinin dışında bu kez yepyeni bir ifade alanıyla karşılaşmamda olduğu gibi. Yine de bu yepyeni olduğu kadar bir yeniden buluştu da. Çocukluğumun bende iz bırakmış seslerinin farklı biçimlere ve anlamlara bürünmüş halleriyle yeniden başka bir algılayışta karşılaşmak gibi. Fransızca benim için bu anlamda hiçbir zaman sadece yüksek öğrenim gördüğüm akademik bir dil olmadı. Ki düşündüğümde o zamana kadar eğitim gördüğüm dil İngilizceydi. Sanırım bundan dolayı Fransızca yazdığım hiçbir akademik üretimi, salt akademik bir yerden, akademik bir dille yazmam da mümkün olmadı. İyi ki de! Aynı konunun Türkçe ve Fransızca yazılışlarıysa her zaman bu dillerin bana açılmadığı başka yazgıları izlediler.

Yine de dilin içinde bir başka dili, bu sefer en soyut haliyle kavramsal metaforik işleyişin baskın olduğu bir dili keşfetmek ve bunu psikanalizin içinden adım adım yapmak ne kendiliğinden ne de kayıp olmaksızın mümkün değildi.

Seneler süren Strasbourg, İstanbul ve Paris deneyimleri bana istemenin ötesinde tutkunu olduğumuz şeylerin ancak metodik bir disiplin, süreğen bir emek ve düşe kalka da olsa, hayal kırıklıkları kaçınılmaz da olsa peşini bırakmadığımız, mücadelesini verdiğimiz bir arzuyla mümkün olabileceğini öğretti. Zira bilmekle -ilk algılayışın gerçeği- gerçekliğin, kendi gerçekliğimizin birleşmesi, algı ve bilinç ikilisinin sonuçlandırma anına ulaşabilmek yeteri kadar bir zamanın hem nesnel hem de öznel mantıklı bir zamanın kat edilmesini gerektiriyordu. Psikanalizin kastrasyon dediği bilinçdışı deneyimse bu zorunluluğun tekil deneyimlerinden

farklı değildi elbet. Kavramların, duyuşumuzun incelmesinin kendi öznel işaretlerimizi işlemeye gönüllü olduğumuz bir yerin dışında gerçekleşmesinin imkanı da yok gibi.

İzmir'e yeniden yerleşmek, bildiğim ve henüz bilmediğim anlamların, tanıdık ve aynı zamanda bir o kadar da yeni olan bir yerin seyrine ve keşfine gönüllü olduğum hikayeme yeniden ayak basmak benim için. Belki de İzmir'e neden döndün sorusuna verebileceğim en yalın ve içten cevap bu olurdu. Diğer yolculuklarımdan ve yer değiştirmelerimden farklı olarak bu sefer kaynaklarımın bana gelmesine izin vermek...

Bu dolayımın ışığında en baştaki soruma tekrar dönecek olursam, başka olanla karşılaşmaya hem bu kadar açık hem de başkalıkla ilişkisinde yer yer esneklikle umarsızlık, rahatlıkla boş verme arasında gidip gelen ve de zaman zaman ilkeli olmakla katı olmayı birbirine karıştıran, bir taraftan da güneşinin, denizinin, renklerinin insanı özgürce, hafifçe çağrışımlarına bırakmaya davet eden bir şehirde psikanaliz nasıl daha fazla yeşerip, dallanıp budaklanabilir? Soruyu böyle sormak bir başlangıç noktasını da yeniden hatırlatıyor gibi:

Hem kendimizle hem de benzerlerimizle ilişkilenişimizde başka bir dünya mümkün. Tereddütlerden öznel beyanın geldiği düğümleme anına geçmeden önce, kendimize yeterince zaman ve emek vermek şartıyla.